

ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΔΕΙΞΗΣ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ ΤΗΣ ΓΟΡΤΥΝΑΣ

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το μεγάλο θέατρο της Γόρτυνας βρίσκεται στους πρόποδες του υψώματος της ακρόπολης, σε επικλινές έδαφος, σε περιφραγμένο χώρο έκτασης 8στρ. Ανατολικό όριο του χώρου αποτελεί ο ποταμός Ληθαίος ο οποίος, κατάφυτος με πλάτανους, πικροδάφνες και καλαμιές, αποτελεί το όριο του επισκέψιμου αρχαιολογικού χώρου στα ανατολικά.

Στο θέατρο, αν και γνωστό στους περιηγητές ήδη από τον 16ο αι. δεν πραγματοποιήθηκε μέχρι πρόσφατα καμία ανασκαφική έρευνα. Η συστηματική ανασκαφή ξεκίνησε το 2011, μέσω προγραμματικής σύμβασης της Περιφέρειας Κρήτης με την ΚΓ ΕΠΚΑ, ύψους 400.000€ με υπεύθυνη την τότε προϊσταμένη της υπηρεσίας Α. Κάντα και στη συνέχεια την αρχαιολόγο της ΕΦΑ Ηρακλείου Δανάη Κοντοπόδη. Η ανασκαφή επικεντρώθηκε στο κάτω κοίλο και την ορχήστρα, στην περιοχή της νότιας παρόδου καθώς και στο κεντρικό τμήμα του προσκηνίου και της σκηνής με εντυπωσιακά αποτελέσματα.

Πρόκειται για μεγάλων διαστάσεων ρωμαϊκό θέατρο με χρήση ήδη από την εποχή αυτοκράτορα Δομιτιανού (81 έως 96 μ.Χ). Είναι κατασκευασμένο σε επικλινή βραχώδη πλαγιά και η ανωδομή του αποτελείται από ομόκεντρους και ακτινωτούς τοίχους κατασκευασμένους κυρίως από λιθόδεμα αλλά και οπτοπλινθοδομή ενώ σε κάποιες περιπτώσεις χρησιμοποιήθηκαν λιθόπλινθοι από ασβεστόλιθο. Η εξωτερική διάμετρος του μνημείου είναι περίπου 90μ. η διάμετρος της ορχήστρας είναι 20μ. και το πλάτος του προσκηνίου είναι 5,70μ. Το κοίλο χωρίζεται καθ' ύψος σε τρία μέρη: το κάτω, το μέσο και το άνω κοίλο (ima, media και summa cavea) ενώ στο ψηλότερο επίπεδο του κοίλου θα πρέπει να υπήρχε περιμετρική στοά.

Το μνημείο δεν έχει στο σύνολό του αποκαλυφθεί. Αν και μεγάλο τμήμα του προσκηνίου και της ορχήστρας και το σύνολο σχεδόν του κοίλου έχουν αποκαλυφθεί, το σκηνικό οικοδόμημα ωστόσο καθώς και οι πάροδοι καλύπτονται από επιχώσεις. Η εφαρμογή εδώ του κανόνα της πλήρους αποκάλυψης του μνημείου πριν από την εκπόνηση της συνολικής μελέτης αποκατάστασης πρακτικά δεν είναι δυνατή εξαιτίας της μεγάλης κλίμακας των εργασιών που απαιτούνται (εργασίες συντήρησης, σωστικές δομοστατικές εργασίες, εργασίες αποκατάστασης, αποστράγγισης, ανασκαφικές εργασίες, κλπ). Η μελέτη αρχιτεκτονικής αποκατάστασης σε συνδυασμό με την εδαφομηχανική και στατική μελέτη (καθώς και τη μελέτη συντήρησης που εκπονήθηκε από την αρχαιολογική υπηρεσία) πραγματοποιήθηκαν σε αυτή τη φάση με σκοπό να ορίσουν και να ιεραρχήσουν τις εργασίες που πρέπει να γίνουν

εφεξής στο μνημείο (ανασκαφικές εργασίες, επεμβάσεις προστασίας ή άλλες επεμβάσεις) οι οποίες δεν θα είναι πλέον ανεξάρτητες, αλλά θα εντάσσεται σε ένα πλαίσιο που θα αφορά στον ορθό προγραμματισμό τους, από την αποκάλυψη έως την τελική αποκατάσταση και ανάδειξη του μνημείου.

Η πρόταση έχει στόχο:

- 1. Την ιεράρχηση και τον προγραμματισμό των επεμβάσεων που απαιτείται να γίνουν στο μνημείο και το περιβάλλον του από σήμερα έως και την τελική ανάδειξή του.**
- 2. Την αντιμετώπιση των δομικών και άλλων προβλημάτων του μνημείου με στόχο την ασφάλεια των εργαζομένων αλλά και του μνημείου.**
- 3. Την αποκατάσταση του κοίλου καθώς έχει στο σύνολό του σχεδόν αποκαλυφθεί και αποτελεί μια αυτόνομη ενότητα του θεάτρου.**
- 4. Τη βελτίωση της αναγνωσιμότητας του μνημείου ώστε να γίνεται κατανοητό και στον μη ειδικό επισκέπτη.**
- 5. Τη σύνδεση του αρχαίου θεάτρου με τον αρχαιολογικό χώρο της Γόρτυνας και τη δημιουργία των ελάχιστων απαραίτητων συνθηκών επισκεψιμότητας, σε πρώτο στάδιο, καθώς ο χώρος θα εξελιχθεί στο μέλλον.**

Η παρούσα μελέτη αποτελεί μια εκ των τεσσάρων μελετών που εκπονήθηκαν μέσω προγραμματικής σύμβασης της Περιφέρειας Κρήτης με την ΕΦ.Α. Ηρακλείου με σκοπό την ολοκληρωμένη πρόταση αποκατάστασης του αρχαίου θεάτρου στην παρούσα φάση. Οι υπόλοιπες τρεις είναι:

- I. Αποτύπωση με τοπογραφικές μεθόδους του μεγάλου θεάτρου της Γόρτυνας,
- II. Τεχνικογεωλογική - γεωτεχνική μελέτη μεγάλου θεάτρου Γόρτυνας για το έργο «αποκάλυψη και αποκατάσταση του μεγάλου θεάτρου Γόρτυνας»,
- III. Στατική μελέτη στερέωσης και αποκατάστασης του μεγάλου θεάτρου της Γόρτυνας.

Η μελέτη εκπονήθηκε από τον αρχιτέκτονα – αναστηλωτή Ν. Χατζηδάκη. Η επιστημονική ευθύνη του μνημείου ανήκει στην Δ. Κοντοπόδη, αρχαιολόγο της ΕΦΑ Ηρακλείου. Πολύτιμη ήταν η βοήθεια των ανασκαφικών αρχαιολόγων Δ. Κοντοπόδη, Κ. Νικολοπούλου και Α. Λυριτζή κυρίως για τα ιστορικά στοιχεία και τα ανασκαφικά δεδομένα.

Η παραπάνω μελέτες παρουσιάστηκαν στην συνεδρίαση του Κεντρικού Αρχαιολογικού Συμβουλίου στις 30 Ιουνίου 2020. Η εγκριτική υπουργική απόφαση δεν έχει ακόμη εκδοθεί.

Υπάρχουσα κατάσταση και πρόταση αποκατάστασης. Άποψη από ΝΑ.

Υπάρχουσα κατάσταση και πρόταση αποκατάστασης. Άποψη από ΝΔ.